

Bożena Szewczul

Posiedzenie naukowe pracowników Wydziału Prawa Kanonicznego UKSW

Prawo Kanoniczne : kwartalnik prawnohistoryczny 57/1, 197-200

2014

Artykuł został opracowany do udostępnienia w internecie przez Muzeum Historii Polski w ramach prac podejmowanych na rzecz zapewnienia otwartego, powszechnego i trwałego dostępu do polskiego dorobku naukowego i kulturalnego. Artykuł jest umieszczony w kolekcji cyfrowej bazhum.muzhp.pl, gromadzącej zawartość polskich czasopism humanistycznych i społecznych.

Tekst jest udostępniony do wykorzystania w ramach dozwolonego użytku.

POSIEDZENIE NAUKOWE PRACOWNIKÓW WYDZIAŁU PRAWA KANONICZNEGO UKSW

W dniu 10 grudnia 2013 roku w Uniwersytecie Kardynała Stefana Wyszyńskiego w Warszawie przy ul. Dewajtis 5 odbyło się posiedzenie naukowe pracowników naukowo-dydaktycznych Wydziału Prawa Kanonicznego UKSW. Obrady otworzył Dziekan Wydziału, ks. dr hab. Henryk Stawniak, prof. UKSW. Powitał on zebranych pracowników oraz zapowiedział referat ks. dra Marka Stępnia pt. „Pozycja prawna Konferencji Episkopatu Polski po Soborze Watykańskim II”. Zadaniem Referenta było odzwierciedlenie swych badań naukowych poczynionych dotychczas nad tematem pracy habilitacyjnej.

Ks. dr Marek Stępień, zabierając głos powitał wszystkich przybyłych na posiedzenie, a przechodząc do zasadniczej kwestii referatu zaznaczył, że zagadnieniami prawno-historycznymi dotyczącymi konferencji biskupów w Kościele powszechnym, a w szczególności Konferencji Episkopatu Polski zainteresował się w 2007 r., po rozpoczęciu pracy na Wydziale Prawa Kanonicznego w Uniwersytecie Kardynała Stefana Wyszyńskiego. Trzeba też dodać (o czym ks. dr M. Stępień nie wspomniał), że w latach 1993-2001 pełnił on funkcję kierownika Biura Sekretariatu Konferencji Episkopatu Polski. Fakt ten miał również duże znaczenie w podjęciu przez niego problematyki Konferencji Episkopatu Polski w ramach pracy habilitacyjnej.

Kontynuując, Prelegent wyjaśnił, że w polskiej literaturze kanonicznej nie ma, jak dotychczas, opracowania monograficznego, w którym zostałyby ukazana pozycja prawna Konferencji Episkopatu Polski po Soborze Watykańskim II. Jedyne ks. Stanisław Wilk, w monografii historycznej pod tytułem: *Episkopat Kościoła katolickiego w Polsce w latach 1918-1939*, Lublin 1992, przedstawił Episkopat Polski w okresie międzywojennym.

W dalszej części wystąpienia Prelegent zauważył, że podczas obrad Soboru Watykańskiego II podkreślono konieczność prawnego uregulowania istnienia i działania konferencji biskupów. Najpierw, w soborowej konstytucji

o liturgii „Sacrosanctum Concilium”, przyznano konferencji biskupów władzę ustawodawczą w zakresie liturgii, a następnie w dekrete o pasterskich zadaniach biskupów w Kościele „Christus Dominus” podano definicję i określono jej status prawny. Kodeks Prawa Kanonicznego Jana Pawła II z 1983 r., sprecyzował pojęcie konferencji biskupów, jej skład osobowy i organy, a jednocześnie wskazał, że jest to instytucja stała, która może wydawać dekrety ogólne, na zasadach określonych przez prawo powszechnie. Ważną rolę w sprecyzowaniu niektórych aspektów pozycji prawnej konferencji biskupów odegrało także prawodawstwo pokodeksowe za pontyfikatu Jana Pawła II. Można tu wymienić list apostolski motu proprio „Apostolos suos”, z dnia 21 maja 1998 r., posynodalną adhortację apostolską „Pastores gregis”, z dnia 16 października 2003 r., oraz dyrektorium o pasterskiej posłudze biskupów „Apostolorum successores”, które zostało opublikowane przez Kongregację ds. Biskupów, w dniu 22 lutego 2004 r.

Następnie ks. dr M. Stępień nadmienił, że po Soborze Watykańskim II kanoniści zaczęli żywo interesować się zagadnieniami dotyczącymi konferencji biskupów. Oprócz artykułów, ukazały się też monografie: Giorgio Felicianiego, *Le Conferenze Episcopali*, Bologna 1974; Flavio Uccelliego, *Le Conferenze Episcopali in diritto canonico*, Casa Editrice dott. Eugenio Juvene – Napoli 1973 i Fernando Filioniego, *L’Istituto delle conferenze episcopali*, Pontificia Università Lateranense – Roma 1982 oraz w Polsce Edwarda Sztafrowskiego, *Konferencje Biskupie (Studium historyczno-kanoniczne)*, Warszawa 1984. Uwaga niektórych kanonistów skupiła się także na poszczególnych konferencjach episkopatów. Zostały wydane monografie o Konferencjach Episkopatu: Szwajcarii (Romeo Astorriego, *La Conferenza Episcopale Svizzera. Analisi storica e canonica*, Edizioni Universitarie Friburgo Svizzera 1988), Jugosławii (Ivana Čubelića, *La Conferenza Episcopale della Jugoslavia 1918-1992. Fisionomia dell’Istituto ed evoluzione del diritto particolare*, Pontificia Università Lateranense – Roma 1998), Korei (Tong-Il Hana, *La Conferenza Episcopale della Corea 1857-2002. Fisionomia dell’Istituto e Potestà legislativa*, Pontificia Università Lateranense – Roma 2004) oraz Włoch (Luigiego Bianchiego, *La Conferenza Episcopale Italiana. Profilo storico e giuridico*, Roma 2005). Wymienieni autorzy w swych badaniach naukowych uwzględni-li jedynie publikowane dokumenty poszczególnych konferencji episkopatów, nie sięgnęli natomiast do całości ich materiału źródłowego.

W dalszej części referatu ks. dr M. Stępień zaznaczył, że w swojej pracy habilitacyjnej uwzględnił materiały źródłowe znajdujące się w Archiwum Konferencji Episkopatu Polski, z wyłączeniem protokołów zebrań plenar-

nych, gdyż nie są one udostępniane. W czasie swych badań dokonał on przeglądu zasobów archiwalnych, ich oceny i interpretacji. Autor wskazał też na trudności przy opracowywaniu wspomnianych dokumentów. Zasoby archiwalne z lat 1945-1989 nie zostały jeszcze ostatecznie uporządkowane. Sygnatury dokumentów utworzonych do 1989 r. umieszczone w pracy oznaczają poszczególne teczki, w których znajdują się studiowane przez Prelegenta źródła. Wykorzystana w pracy bibliografia została zamieszczona na 57 stronach maszynopisu i podzielona na dwie zasadnicze części: źródła i literaturę. W części pierwszej znajdują się źródła archiwalne i źródła drukowane, które zajmują ponad 90% całości bibliografii.

W dalszej części wystąpienia ks. dr M. Stępień przedstawił tematykę swoich badań podejmowanych nad pracą habilitacyjną: 1. Konferencja Episkopatu Polski po Soborze Watykańskim II miała i ma pozycję prawną zgodną z normami prawa Kościoła powszechnego; 2. Na przestrzeni ostatnich czterdziestu lat, w odpowiedzi na zmieniające się prawo i uwzględniając specyfikę uwarunkowań istniejących w Polsce, wprowadzano ewolucyjne zmiany w organizacji i strukturze Konferencji Episkopatu Polski.

Autor zaprezentował treść dwóch pierwszych rozdziałów monografii. W pierwszym z nich zatytułowanym: *Konferencja biskupów polskich do Soboru Watykańskiego II*, który stanowi wprowadzenie historyczne do dalszych części studium, skupił się na syntetycznym ukazaniu początków nieformalnego funkcjonowania konferencji biskupów polskich od uzyskania niepodległości przez Polskę w 1918 r., do wybuchu drugiej wojny światowej, a następnie przedstawił okres do początku 1969 r., kiedy zaczął obowiązywać Statut Konferencji Episkopatu Polski zaaprobowany przez Stolicę Apostolską. W drugim rozdziale pod tytułem: *Konferencja Episkopatu, jako podmiot władzy*, prelegent opisał konferencje biskupów w Kościele powszechnym do Soboru Watykańskiego II, a następnie przedstawił uregulowania kościelnego prawa powszechnego odnoszące się do tworzenia i funkcjonowania konferencji biskupów oraz ukazał wprowadzane w prawodawstwie zmiany.

W tym momencie ks. dr hab. H. Stawniak, prof. UKSW zaproponował zakończenie prezentacji i otworzył dyskusję. Na sugestię uczestników posiedzenia, ks. dr M. Stępień krótko przedstawił jeszcze pozostałe trzy rozdziały monografii: *Statuty i Regulaminy Konferencji Episkopatu Polski, procedury ich tworzenia i wprowadzane zmiany; Organy główne Konferencji Episkopatu Polski; Komisje, Rady i Zespoły Konferencji Episkopatu Polski*.

W czasie dyskusji zauważono, że pierwszy rozdział przygotowywanej przez ks. M. Stępnia monografii nie mieści się w ramach jej tematu, gdyż

obejmuje okres Episkopatu Polski przed Soborem Watykańskim II, stąd zaproponowano, aby tytuł monografii brzmiał następująco: *Pozycja prawna Konferencji Episkopatu Polski. Studium historyczno-prawne* i zasugerowano, aby skrócić tezę pracy do twierdzenia: „Na przestrzeni ostatnich czterdziestu lat, w odpowiedzi na zmieniające się prawo i uwzględniając specyfikę uwarunkowań istniejących w Polsce, wprowadzano ewolucyjne zmiany w organizacji i strukturze Konferencji Episkopatu Polski”. Wnioskowano też, aby Prelegent w swej pracy zrezygnował ze stosowania określenia „prywatne spotkania biskupów”, zastępując go terminem: „nieformalne spotkania biskupów”.

Następnie ks. dr hab. Henryk Stawniak, prof. UKSW zwrócił się z prośbą do ks. dra M. Stępnia o krótkie przedstawienie pozostałego dorobku naukowego. Prelegent wskazał, że dotychczas napisał 4 artykuły dotyczące diecezji Augustowskiej, czyli Sejneńskiej istniejącej od 1818 r. do 1925 r. (w tym jeden w języku włoskim); 9 artykułów przedstawiających regulaminy i statuty Papieskiego Kolegium Polskiego w Rzymie od 1866 r. do 2002 r. poza tym w druku znajdują się 2 kolejne artykuły przedstawiające działania Konferencji Episkopatu Polski podejmowane w związku z dekretami Rady Państwa PRL z dnia 9 lutego 1953 r. o obsadzaniu duchownych stanowisk kościelnych i z dnia 31 grudnia 1956 r. o organizowaniu i obsadzaniu stanowisk kościelnych (w tym jeden w języku angielskim). Ks. dr M. Stępień zakomunikował, że w tworzeniu wszystkich wymienionych artykułów opierał się na źródłach archiwalnych, a dodatkowo jest on autorem 3 recenzji i jednego sprawozdania. Na pytanie ks. dra hab. H. Stawniaka, prof. UKSW czy 15 artykułów i 4 inne publikacje wystarczą w dorobku habilitacyjnym, uczestnicy posiedzenia udzielili twierdzącej odpowiedzi w tak postawionej kwestii, a ks. prof. dr hab. Wojciech Góralski zaznaczył, że w innych przewodach habilitacyjnych spotykało się mniej publikacji.

Dyskusję i posiedzenie zamknął Dziekan Wydziału ks. dr hab. H. Stawniak, prof. UKSW dziękując przybyłym pracownikom Wydziału za obecność, wygłoszenie referatu i udział w dyskusji.

s. Bożena Szewczul WNO